

**Z NATURĄ
WŚRÓD
KSIĄŻEK**

EKSLIBRISY
PRZYRODNICZE
Z KOLEKCJI
MUZEUM
PAPIERNICTWA

**Z NATURĄ
WŚRÓD
KSIĄŻEK**

EKSLIBRISY
PRZYRODNICZE
Z KOLEKCJI
MUZEUM
PAPIERNICTWA

Muzeum Papiernictwa
w Dusznikach-Zdroju

DOLNY
ŚLĄSK

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
DOLNOŚLĄSKIEGO

Katalog wystawy *Z naturą wśród książek. Ekslibrisy przyrodnicze z kolekcji Muzeum Papiernictwa*

Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, 15.01–15.04.2022

autorka wystawy: Karolina Dyjas | współpraca: Izabela Mieczkowska

zdjęcia, projekt i skład katalogu: Krzysztof Jankowski

wydawca: Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju, 2022

ISBN: 978-83-6099-64-3

Wstęp

Ekslibrisy w zbiorach Muzeum Papiernictwa zajmują szczególne miejsce. Do naszej kolekcji trafiają już ponad pół wieku, a ilościowo stanowią ok. 1/3 wszystkich muzealiów. Swą liczebność kolekcja ekslibrisów zawdzięcza Andrzejowi Włodarskiemu – wrocławskiemu intrologatorowi, kolekcjonerowi i miłośnikowi książek, który w latach 2017–2019 przekazał do Muzeum Papiernictwa niemal 6,2 tys. egzemplarzy. W podzięce za cenny dar Sejmik Województwa Dolnośląskiego uhonorował donatora złotą odznaką Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego.

W przekazanych przez Andrzeja Włodarskiego ekslibrisach drzemie ogromny potencjał, który duszniccy muzealnicy stopniowo uwalniają. W 2017 r. zorganizowaliśmy pierwszą wystawę prezentującą nabytki, pt. *Ekslibrisy Europy*, na której zwiedzający nasze ekspozycje mogli obejrzeć miniaturowe dzieła wykonane przez artystów z Austrii, Belgii, Czech, Hiszpanii, Holandii, Francji, Litwy, Łotwy, Niemiec, Polski, Rosji, Ukrainy, Węgier, Włoch. Z początkiem 2022 r. udostępniamy kolejną serię ekslibrisów stworzonych przez artystów z Polski i innych krajów europejskich. Tym razem

kluczem wyboru jest przyroda, wszak świat fauny i flory nie rzadko dodawał inspiracji twórcom ekslibrisów.

Szczególnie ważnym dla Muzeum Papiernictwa miłośnikiem ekslibrisów o tematyce roślinnej był Krzysztof Kmieć (1950–2011), którego prace zostały zaprezentowane w dusznickim młynie papierniczym w 2008 r. na wystawie *Przyrodnicze fascynacje Teresy Kępowicz i Krzysztofa Kmiecia*. Artysta ten, będąc z wykształcenia farmaceutą, każdą wolną chwilę wykorzystywał na tworzenie ekslibrisów z motywami przyrodniczymi, zwłaszcza z widokami roślin leczniczych. Na naszej nowej wystawie *Z naturą wśród książek* pojawiają się również prace Krzysztofa Kmiecia, przekazane nam przez Andrzeja Włodarskiego.

W następnych latach zamierzamy uwalniać kolejne tematy ukryte w ekslibrisach znajdujących się w dusznickim młynie papierniczym, z nadzieją, że zwyczaj znakowania książek tymi szczególnymi dziełami sztuki będzie trwał wiecznie.

dyrektor Muzeum Papiernictwa
dr hab. Maciej Szymczyk

Piękny drobiazg

Ekslibris jest szczególnym typem małej grafiki. Miniaturowym i lapidarnym, bowiem często na kilku czy kilkunastu centymetrach kwadratowych odbitki autor znaku książkowego musi skondensować maksimum znaczeń, odnoszących się do właściciela księgozbioru, łącząc w kompozycji motywy artystyczne i liternicze. Jest też tym elementem, który swoją formą artystyczną podnosi wartość materialną i niematerialną samej książki, przydając jej kunsztownego, zindywidualizowanego charakteru.

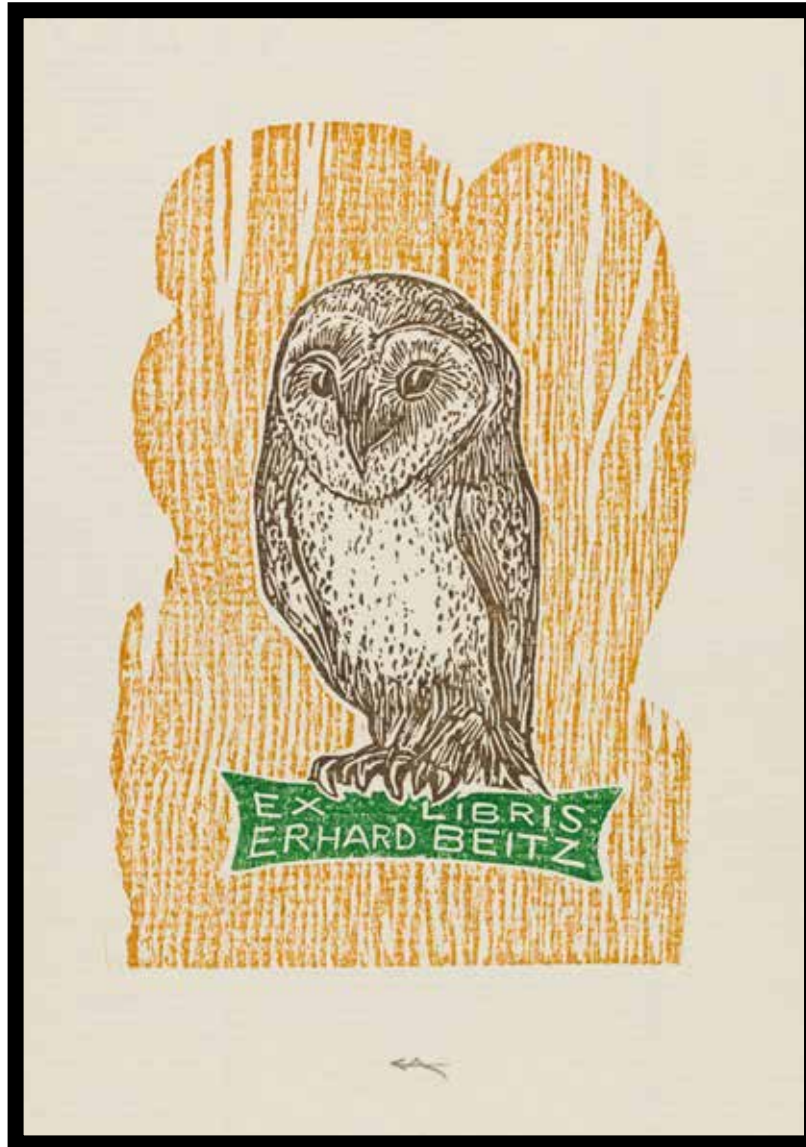
Pojęcie *ex libris* wywodzi się z języka łacińskiego i dosłownie oznacza „z książek”. Miejscem, w którym umieszcza się znak własnościowy w postaci naklejanej karteczki z odbitką graficzną opatrzoną zwyczajowo łacińską formułą *ex libris* lub *ex bibliotheca*, jest wewnętrzna strona przedniej okładki książki. W Polsce obyczaj znakowania woluminów grafikami własnościowymi pojawił się wcześniej, ponad 500 lat temu. Za najstarsze polskie ekslibrisy według badaczy należy uznać znaki książkowe Macieja Drzewickiego herbu Ciołek, humanisty, polityka, biskupa wrocławskiego, a później arcybiskupa gnieźnieńskiego. Najwcześniejsze ekslibrisy, często o motywach heraldycznych, unaoczniały rangę osoby posługującej się znakiem książkowym, a jednocześnie nobilitowały posiadacza księgozbioru, świadczyły o jego wykształceniu i szerokich horyzontach. Dziś ekslibris często funkcjonuje w oderwaniu od pierwotnej funkcji znakowania książek, jest miniaturowym dziełem sztuki graficznej poszukiwanym i zbieranym przez kolekcjonerów, wciąż jednak posługującym się charakterystycznym napisem *ex libris* i nazwiskiem osoby lub nazwą instytucji, dla której został stworzony lub którą upamiętnia. Wraz z postępującą demokratyzacją czytelnictwa i działalności artystycznej stał się on nośnikiem treści

wskazującym na cechy charakterystyczne posiadacza ekslibrisu, podkreślającym jego pasje, upodobania czy profesję. Współcześnie jest graficznym wyrazem indywidualnych zainteresowań zamawiającego, który w małej formie graficznej pragnie zamknąć swoją jednostkowość, uczynić z niej swój niepowtarzalny znak.

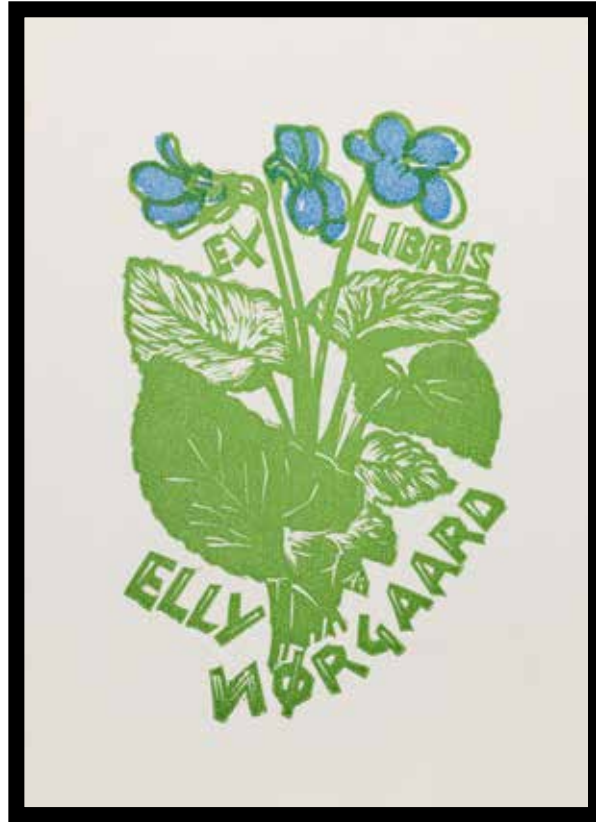
Ekslibrisy, które budzą szczególny zachwyt odbiorców, to te o motywach wynikających z przyrodniczych zainteresowań ich twórców i właścicieli. Koty buszujące między książkami, ptaki wznoszące się do lotu, konik polny skryty wśród traw, sarna przemykająca między drzewami. Grafiki z przedstawieniami świata natury – fantazyjnie stylizowane, a czasem drobiazgowo i realistycznie oddane motywy botaniczne, czy zwierzęta uwikłane w przeróżne, często humorystycznie oddane sytuacje związane z książkami, pojawiają się na ogromnej liczbie ekslibrisów z kolekcji zgromadzonej w duszniczym muzeum. Liczy ona obecnie ponad 6,5 tysiąca znaków własnościowych.

Wystawa czasowa *Z naturą wśród książek. Ekslibrisy przyrodnicze z kolekcji Muzeum Papiernictwa* prezentuje ponad 200 obiektów małej grafiki ze zbiorów muzeum, autorstwa polskich i europejskich artystów. Poruszają się oni biegle w fascynującym świecie roślin i zwierząt, a ich prace tworzą bogate artystycznie spektrum różnych technik graficznych i stylów indywidualnych. Podziwianie perfekcji technicznej i sprawności warsztatowej twórców ekslibrisów przyrodniczych stanowi ucztę estetyczną zarówno dla miłośników grafiki, jak i natury. Ekslibris to drobiazg graficzny, ale piękny drobiazg.

Karolina Dyjas

Exlibris Erhard Beitz, Aulitzky Erich, Niemcy, 1993
drzeworyt wzdłużny + plastikoryt z tłoczeniami, 112 x 77 mm
MD 421 A

Exlibris Elly Nørgaard, Andrusko Kàroly, Jugostawia, 1971

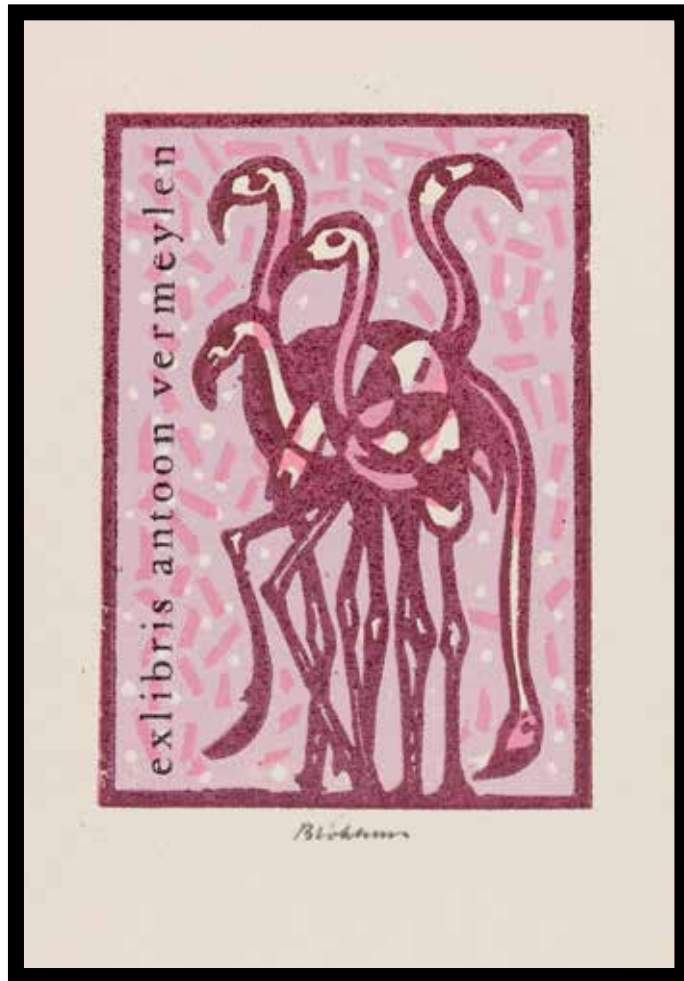
linoryt, 81 x 51 mm

MD 503 A

Exlibris Helmut Arndt, Blokhuis Henk, Holanda, 1986
linoryt, 63 x 88 mm
MD 675 A

Exlibris Antoon Vermeylen, Blokhuis Henk, Holanda
linoryt + typografia, 92 x 65 mm,
MD 676 A

Exlibris Enrique Sáez, Barande Rene, Francja, 1953
drzeworyt poprzeczny, 84 x 67 mm
MD 701 A

Exlibris Mariano Rugale, Bauditz Christian, Dania, 1969

linoryt, 103 x 40 mm

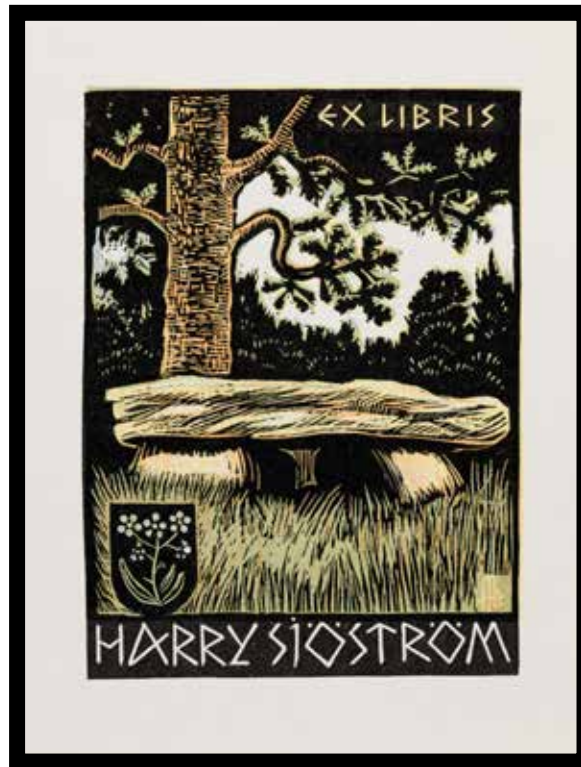
MD 733 A

Exlibris Inge Rödel, Bewersdorff Ulrich, Niemcy, 1970
drzeworyt poprzeczny, 70 x 52 mm
MD 843 A

Exlibris Johannes Souverein, Bulder Nico, Holandia, 1962
drzeworyt poprzeczny, 70 x 70 mm,
MD 922 A

Exlibris Harry Sjöström, Bungter Hans, Niemcy, lata 60. XX w.
drzeworyt (?), 77 x 56 mm
MD 980 A

Exlibris H.C. Skov, Bungter Hans, Niemcy, 1965
drzeworyt poprzeczny, 87 x 55 mm
MD 981 A

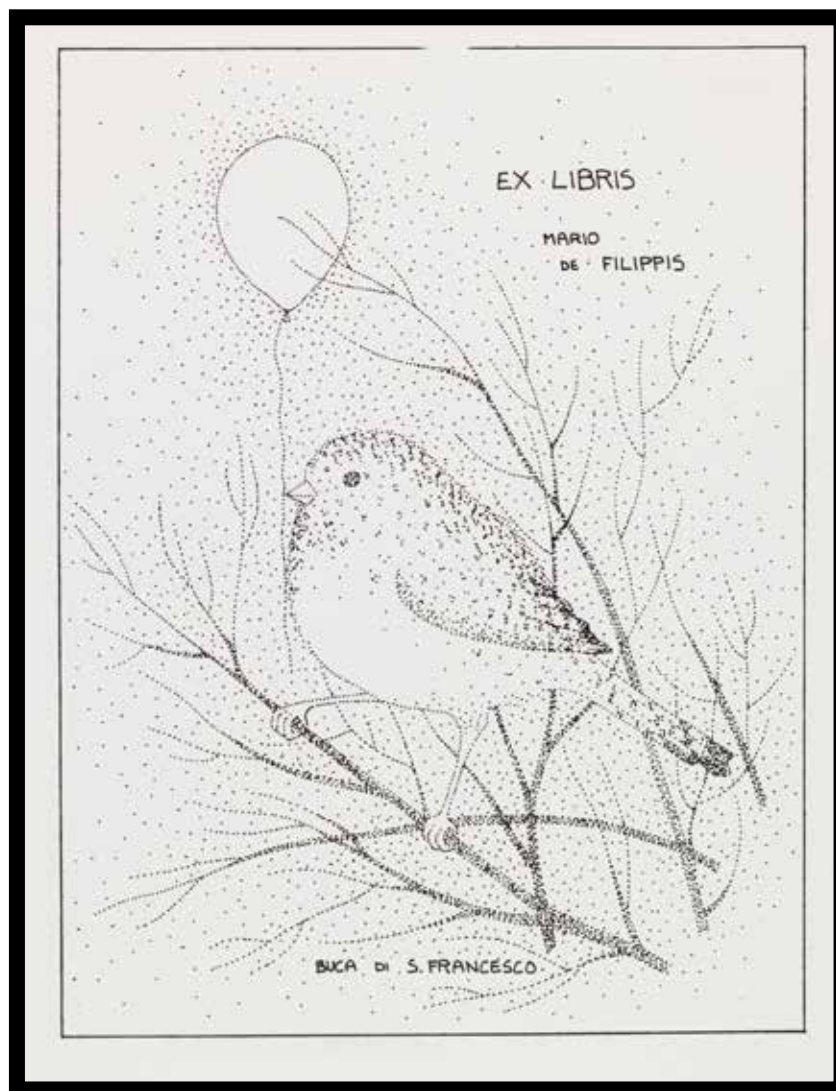

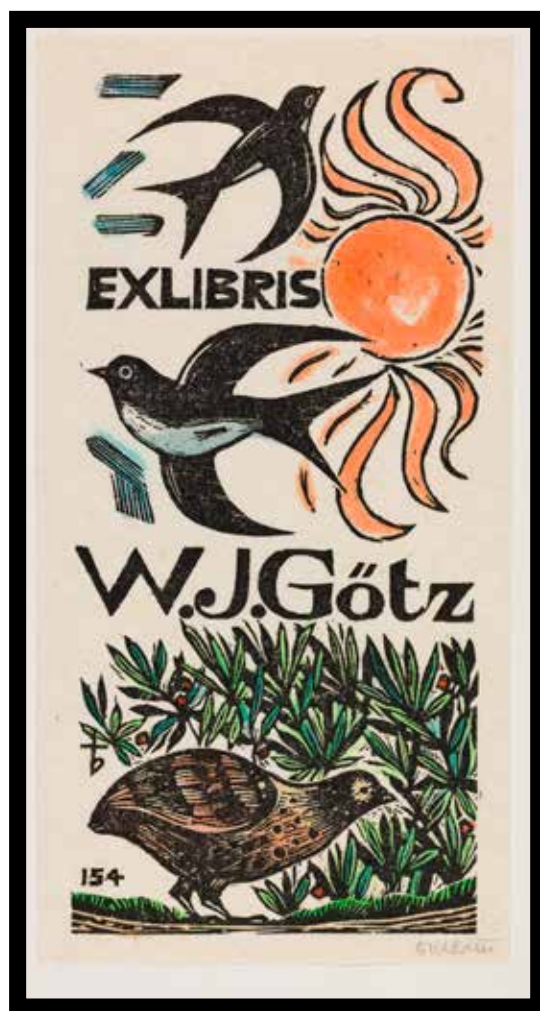
Exlibris Jørgen Vils Pedersen, Bungter Hans, Niemcy, 1966
drzeworyt poprzeczny, 75 x 51 mm
MD 982 A

Exlibris Pilar Llobregat Conesa, Clusel Enric, Hiszpania
drzeworyt poprzeczny, 100 x 55 mm
MD 1121 A

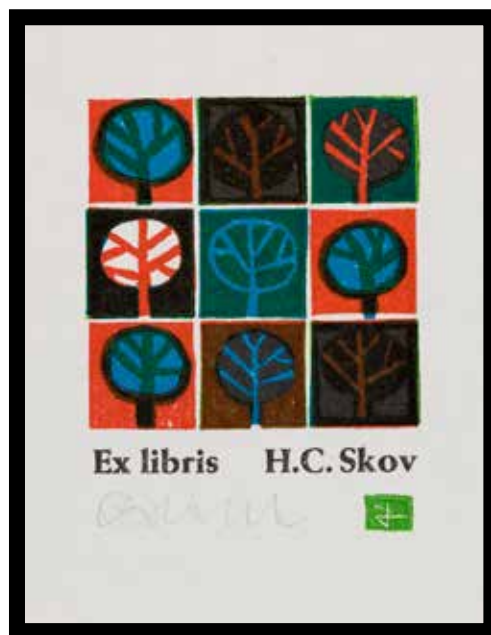
Exlibris Mario de Filippis, Cella Franca, Włochy, lata 80. XX w.
cynkotypia kreskowa, 130 x 98 mm
MD 1138 A

Exlibris W. J. Götz, Divi Oriol Maria, Hiszpania, 1979
drzeworyt, 115 x 55 mm
MD 1300 A

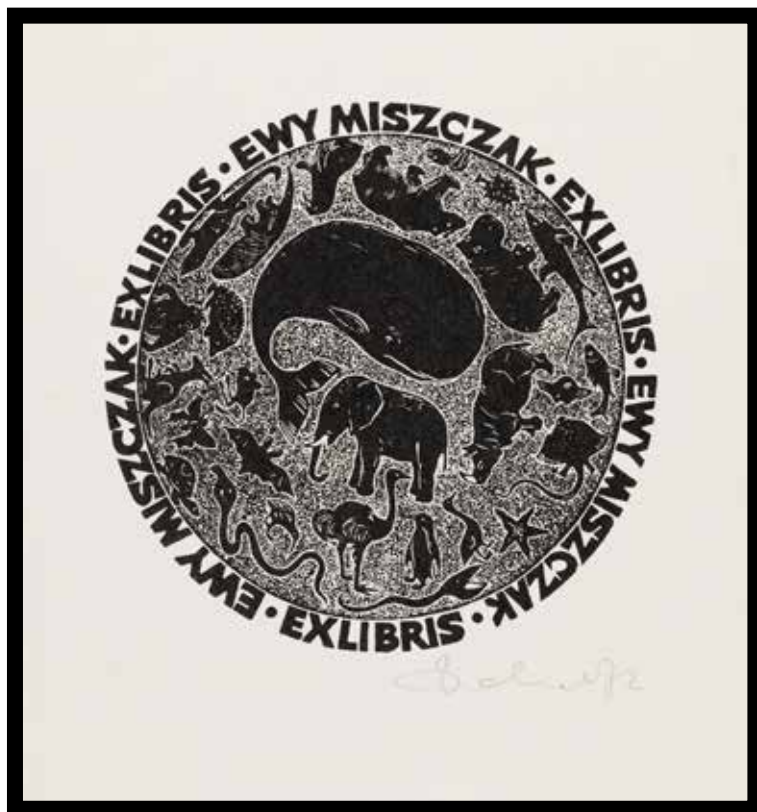
Exlibris H. Fogedgaard, Dost Jürgen, Niemcy, 1967
linoryt, 88 x 85 mm
MD 1383 A

Exlibris H.C. Skov, Dost Jürgen, Niemcy, lata 60-70. XX w.
linoryt, 59 x 44 mm
MD 1384 A

Exlibris H.J. De Swart, Dost Jürgen, Niemcy, lata 60-70. XX w.
linoryt, 62 x 44 mm
MD 1387 A

Exlibris Ewy Miszczak, Dolatowski Zbigniew, Polska, 1972
cynkotypia kreskowa, śr. 73 mm
MD 1562 A

Exlibris Arno Piechorowski, Dolatowski Zbigniew, Polska, lata 70-80. XX w.
linoryt, 30 x 38 mm
MD 1620 A

HERZLICHE WÜNSCHE

Dr. Magda Appel=Dichler
Prof. Dr. Gustav Dichler

Exlibris Dr. Magda Appel Dichler i Prof. Dr. Gustav Dichler, Feil Otto, Austria, lata 60-70. XX w.

linoryt, 125 x 70 mm

MD 1732 A

Exlibris mgr. H. Falkowskiej, Górkiewicz Jan, Polska, 1972

linoryt, 106 x 50 mm

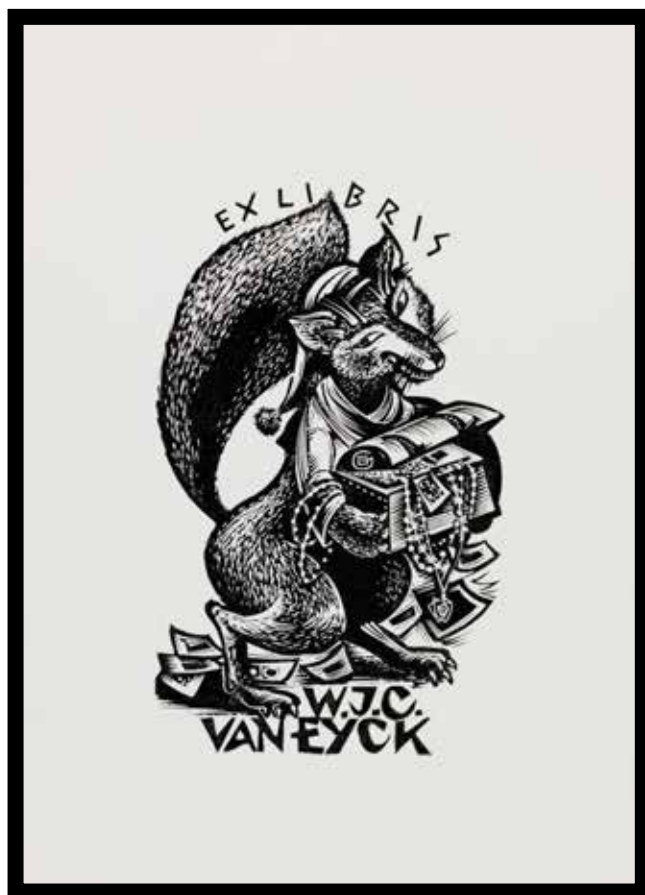
MD 1918 A

Exlibris J. Kink (?), Gaudaen Gerard, Belgia, 1957
drzeworyt poprzeczny, 76 x 41 mm
MD 1923 A

Exlibris Pierre Roller, Gaudaen Gerard, Belgia, 1994
drzeworyt poprzeczny, 94 x 50 mm
MD 1931 A

Exlibris W. J. C. van Eyck, Gaudaen Gerard, Belgia, 1972
drzeworyt poprzeczny, 76 x 47 mm
MD 1933 A

Exlibris W. Wiszkocsil, Goldschmidt Ella, Austria, lata 90. XX w.
drzeworyt poprzeczny, 95 x 57 mm
MD 1952 A

Exlibris W. Wiszkocil, Goldschmidt Ella, Austria, lata 90. XX w.
drzeworyt poprzeczny, 100 x 39 mm
MD 1953 A

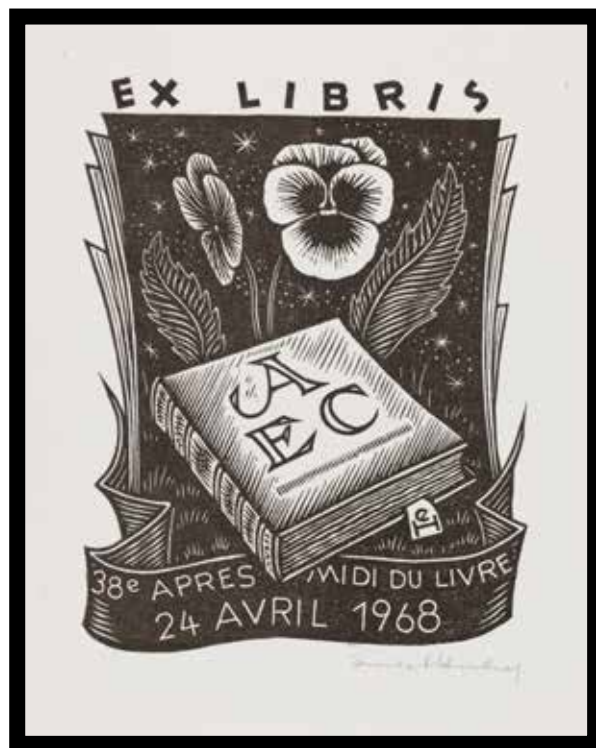
Exlibris W. Wiszkocsil, Goldschmidt Ella, Austria, 1992
drzeworyt poprzeczny, 89 x 58 mm,
MD 1955 A

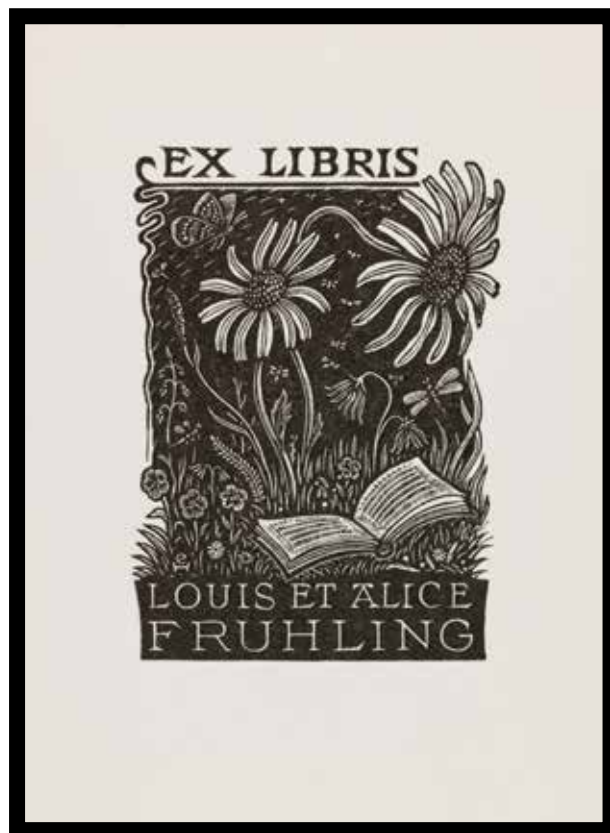
Exlibris Lions International, Ginepri Paola, Wtochy, 1994
akwaforta + akwatinta, 75 x 94 mm
MD 1963 A

Exlibris Im Mühlviertel, Hofmann Leopold, Austria
drzeworyt wzdłużny, 100 x 70 mm
MD 2107 A

Exlibris AEC, Huber Ernest, Francja, 1968
drzeworyt poprzeczny, 76 x 59 mm
MD 2126 A

Exlibris Louis et Alice Fruhling, Huber Ernest, Francja
drzeworyt poprzeczny, 68 x 49 mm
MD 2132 A

Exlibris Prof. K. Aleksos, Vytautas Jakštas, Litwa, 1975
cynkoryt, 72 x 69 mm,
MD 2369 A

Exlibris Józefa Myszkowskiego, Kelma Czesław, Polska, 1976
cynkotypia, 86 x 65 mm
MD 2550 A

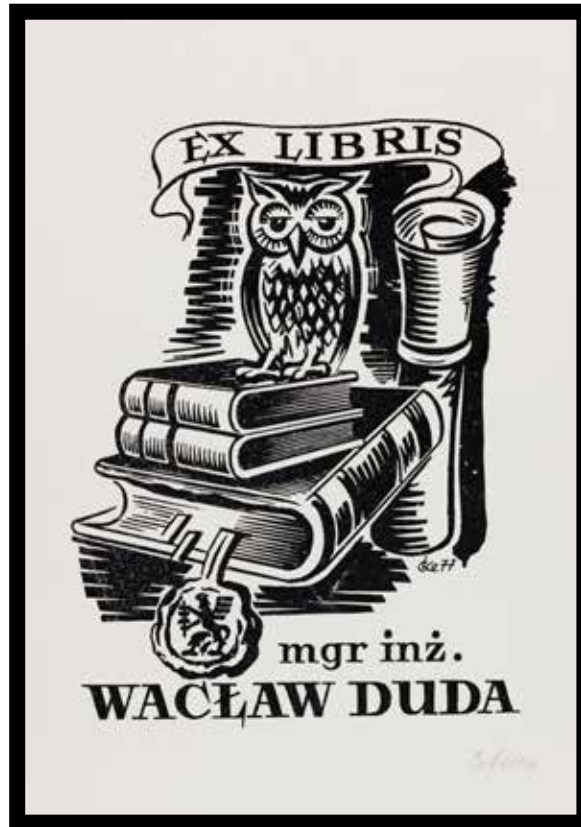
Exlibris XXX-lecie Koła Przewodników Sudeckich Ziemi Kłodzkiej w Polanicy Zdroju

Kelma Czesław, Polska, 1976

cynkotypia, 86 x 65 mm

MD 2563 A

Exlibris mgr inż. Wacław Duda, Kelma Czesław, Polska, 1977
cynkotypia, 80 x 60 mm
MD 2581 A

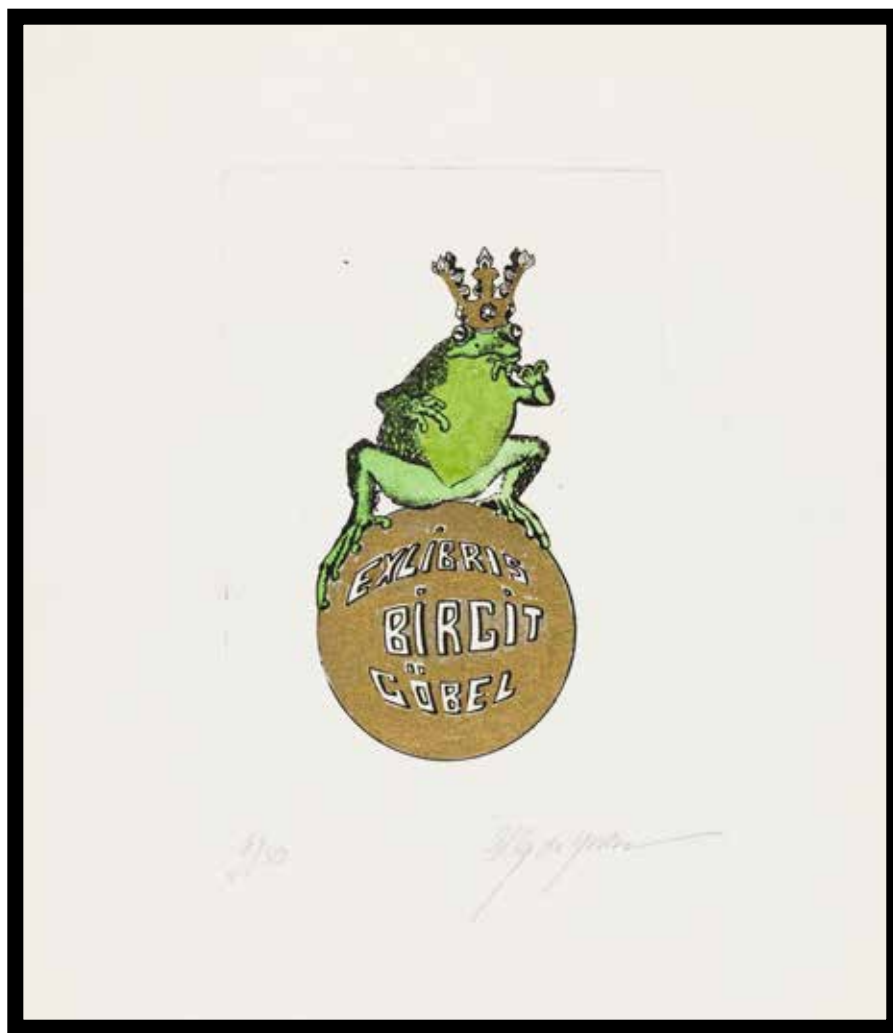
Exlibris Tadeusza Pasikowskiego, Kelma Czesław, Polska, 1973
cynkotypia, 95 x 64 mm
MD 2624 A

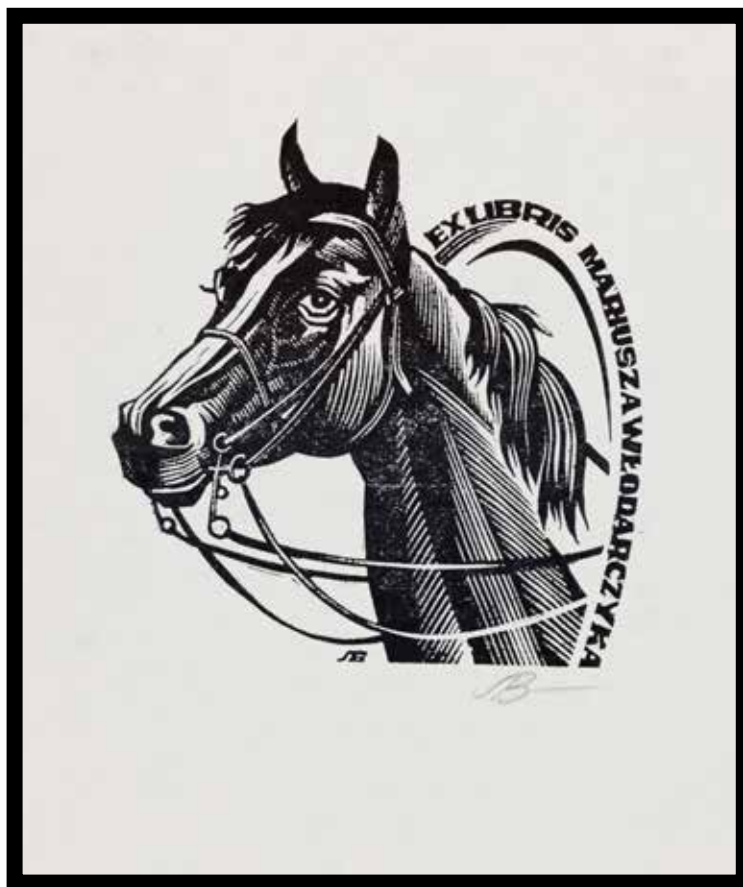
Exlibris Jan Pyszko, Kubeczka Zbigniew, Polska, po 1964
linoryt, 94 x 57 mm
MD 2802 A

Is knygu Gintaro Eidžiuno, Kościuska Voclovas, Litwa
cynkotypia, 72 x 76 mm
MD 2934 A

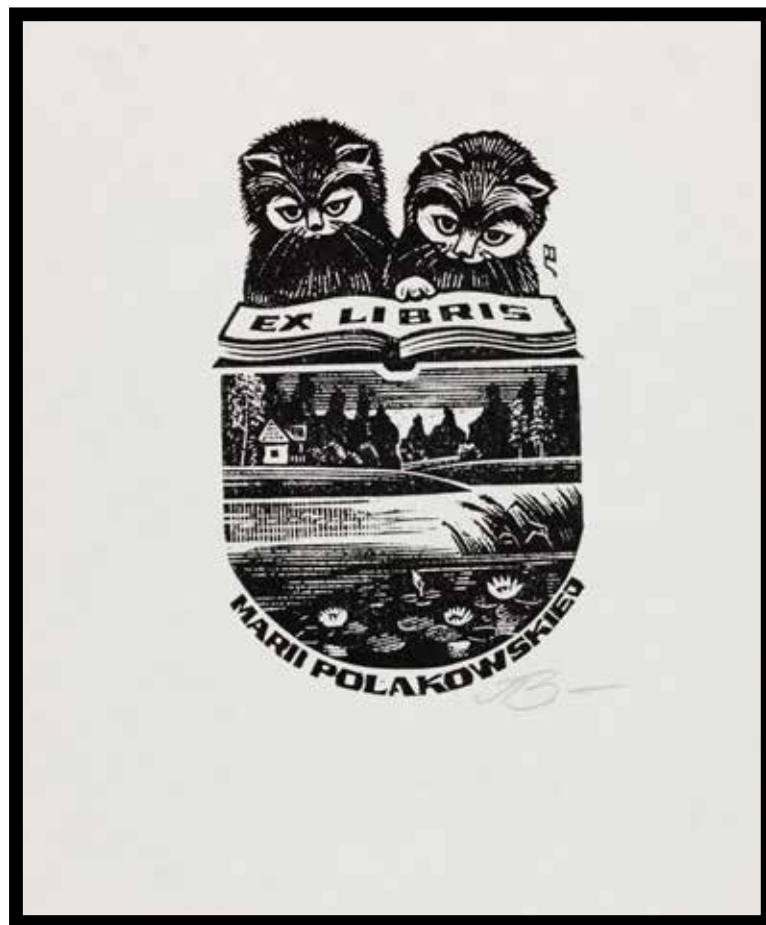
Exlibris Birgit Göbel, Koster Elly, Holanda, 1996
akwaforta, 69 x 35 mm
MD 2954 A

Exlibris Mariusza Włodarczyka, Leonienko Wasyl, Ukraina, 1992

linoryt, 72 x 70 mm

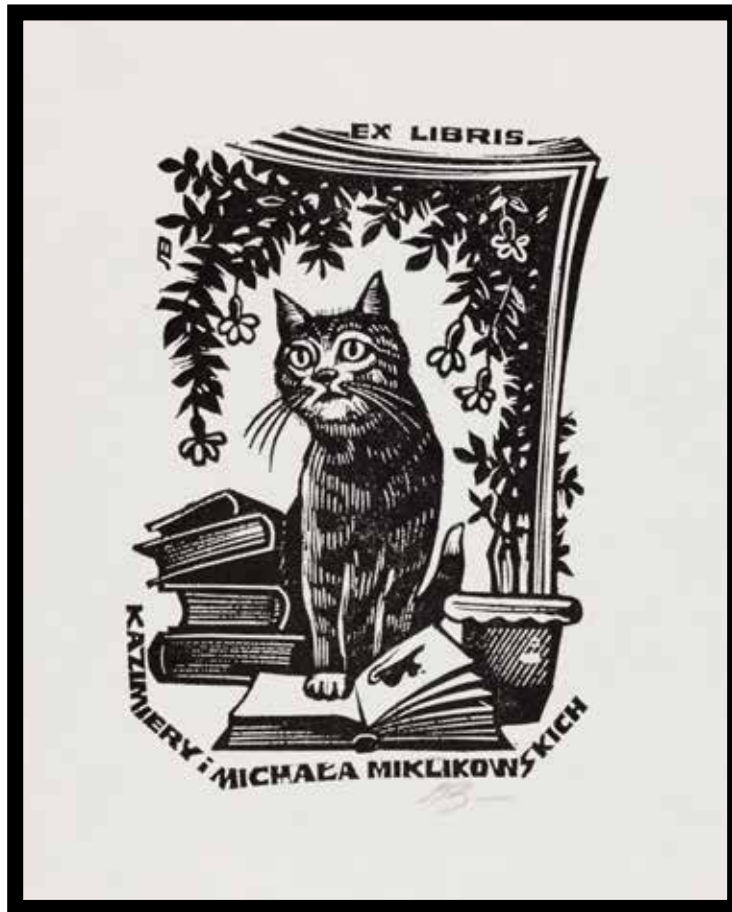
MD 3224 A

Exlibris Marii Polakowskiej, Leonienko Wasyl, Ukraina, 1992

linoryt 77 x 48 mm

MD 3225 A

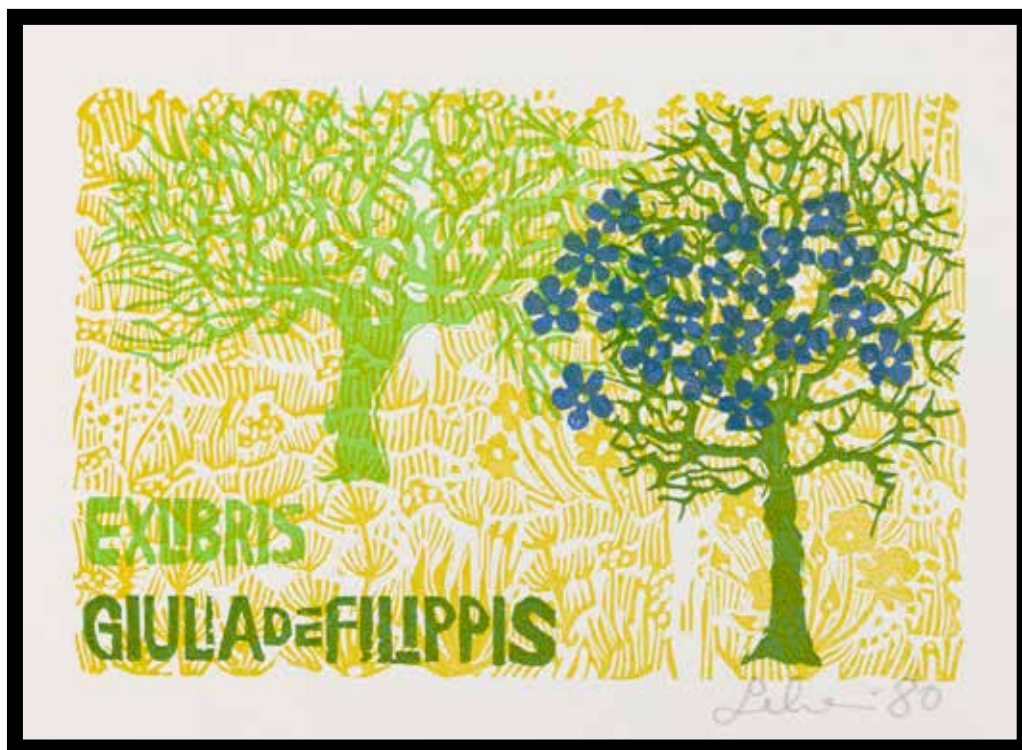

Exlibris Kazimiery i Michała Miklikowskich, Leonienko Wasyl, Ukraina, 1992

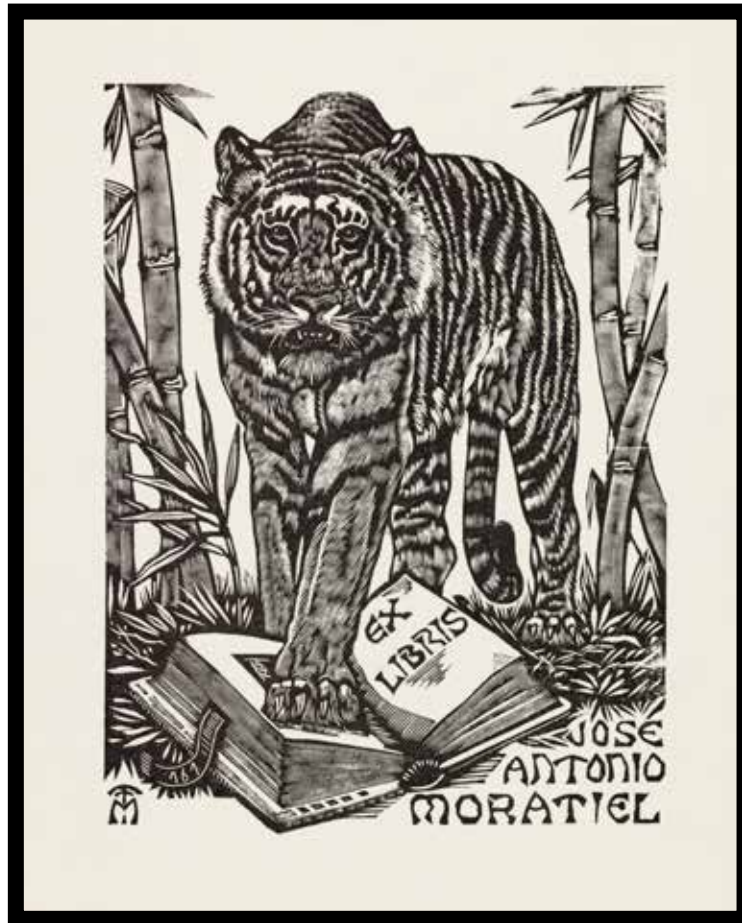
linoryt, 89 x 62 mm

MD 3230 A

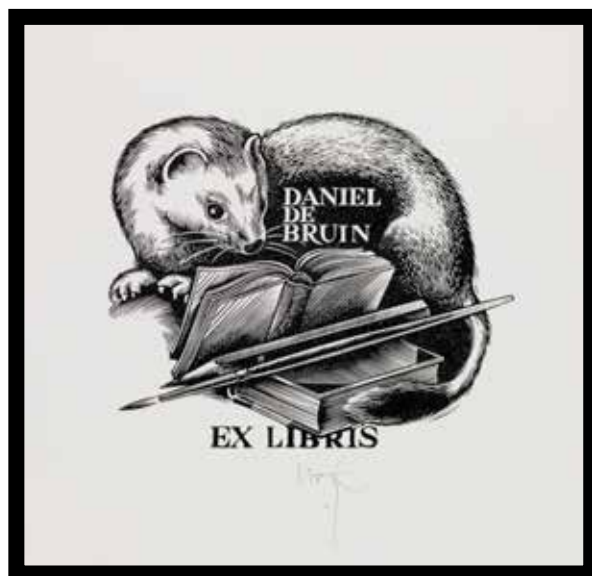

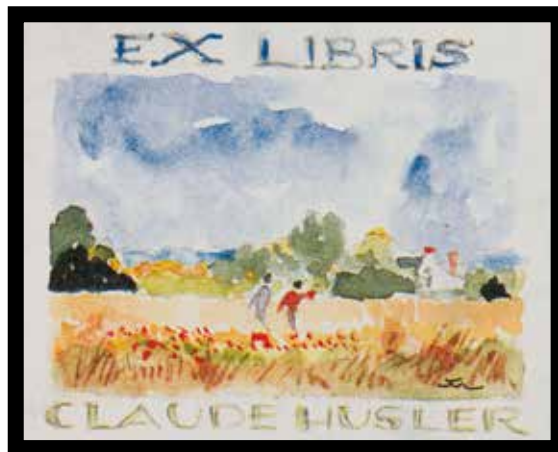
Exlibris Giulia de Filippis, Lebroni Maria, Włochy, 1980
drzeworyt poprzeczny, 78 x 118 mm
MD 3264 A

Exlibris Jose Antonio Moratiel, Maréchal Francois, Hiszpania
drzeworyt poprzeczny, 99 x 75 mm
MD 3359 A

Exlibris Daniel de Bruin, Łuczak Wojciech, Polska, 1989
drzeworyt poprzeczny, 44 x 54 mm
MD 3425 A

Exlibris Claude Husler, Marcier Jocelyn, Francja, 1994
offset, 53 x 65 mm
MD 3543 A

Exlibris T. Gudzowski, Merinow Michait, Rosja, 1982
akwaforta, 40 x 108 mm
MD 3558 A

Exlibris Ewa Gudzowska, Merinow Michait, Rosja, 1981

linoryt, 83 x 78 mm

MD 3574 A

Exlibris Marii Surzyńskiej, Mrowiński Stanisław, Polska, 1970
cynkotypia, 107 x 56 mm
MD 3610 A

Kniha F. Dvořákové, Macková Anna, Czechy, 1943
drzeworyt poprzeczny, 122 x 95 mm
MD 3657 A

Exlibris Helmer Fogedgaard, Mollerup Svend Aege, Dania, 1956
drzeworyt poprzeczny, 90 x 64 mm
MD 3762 A

Muzeum Papiernictwa mieści się w pochodzącym z XVI w. młynie papierniczym. To bezcenny zabytek techniki, pomnik historii. Pod względem architektonicznym budynek jest jednym z najciekawszych tego typu obiektów w Europie.

Tradycje czerpania papieru w Dusznikach-Zdroju obejmują ponad cztery stulecia. Pierwsza wzmianka o tutejszej papierni pochodzi z 1562 r., a dotyczy sprzedaży udziałów w czerpalni przez Ambrożego Teppera Mikołajowi Kretschmerowi.

Muzeum Papiernictwa otwarto w 1968 r. Trzy lata później wprowadzono tu pokazową produkcję papieru czerpanego. Czerpalnia szybko stała się atrakcją przyciągającą każdego roku dziesiątki tysięcy turystów.

Muzealne wystawy prezentują historię papiernictwa, technologię przemysłu papierniczego w XIX–XX w. oraz dzieje polskiego pieniądza papierowego i sztukę papieru. W czerpalni można zobaczyć, jak w przeszłości wytwarzano papier. Wykonane dawną techniką arkusze nadają się do pisania i drukowania – powstają na nich wydawnictwa okolicznościowe, dyplomy, zaproszenia, wizytówki, a nawet książki bibliofilskie.

Każdy zwiedzający może wziąć udział w warsztatach czerpania papieru, a wykonane przez siebie arkusze otrzymuje na pamiątkę pobytu w Muzeum.

Dzięki unikatowej architekturze budynku papierni, ciekawym ekspozycjom oraz pokazowej produkcji papieru, dusznickie Muzeum zaliczane jest do największych atrakcji turystycznych, które warto poznać zwiedzając Polskę.

TOMASZ SZEWCZYK

57-340 Duszniki-Zdrój
ul. Kłodzka 42

tel. +48 748 627 400

biuro@muzpap.pl
www.muzeumpapiernictwa.pl
papieryczerpane.pl

Muzeum Papiernictwa
w Dusznikach-Zdroju

DOLNY
ŚLĄSK

INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
DOLNOŚLĄSKIEGO

ISBN 978-83-6099-64-3